

MULT ÉS JELEN

ERDÉLYI HIRLAP.

Figyelmeztetés. Megjelenik e' politikai-historiai lap, minden kedden és pénteken, egy héten öt ödfél íven. Félévi díja 6: hat rft ezüstben. Szerk.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Fejedelmi kegyelem jelei.

Ő csász. és apost. kir. Felsege méltóztatott közelebből két költsönöző-intézetnek Nagyszébenbe és Brassóba leendő felállítására a' szabadalmat klmesen megengedni, azokat a' pesti költsönöző-intézet mintájára szabályozni és jobb móddal leendő kezeltetésök végett egy a' nemes szász nemzet közönsége által kinevezendő egyén kiképezésére a' nemzet pénztárából 200 rénes-forintokat ezüstben adni rendelni. — Ő csász. és apost. királyi Felsege méltóztatott továbbá, egy brassói süketnémának a' vácsi intézetbe a' kívántató 2000 ezüst rft kamatja pontos fizetése mellett, leendő felvételét addig, míg Erdélyben is hasonló intézet fog felállani, klmesen megengedni, azon hozzátétellel, hogy akkor ezen alapítvány ide általhozassék.

Adakozás. Semmi sem oly isteni az emberben, mint a' jótékony-ság, e' pedig annál jelesb, nagyobb becsü és érdemü, minél szorosabb összefüggésben áll az egész társaság hasznával, 's azt minél foganasabban mozditja-elő. Azon emberek, kik annyira gyengültek testileg, hogy a' munkára tehetetlenek, vagy a' szükség, nyomoruság alatt görbedve szilódnak, a' nemeseszésü emberbarát figyelmére és részvételre különösen méltók. Az ily nyomorultak sorsát enyhíteni, hazánk nagylelekkel és magas erényekkel tündöklő közjóra munkás egy főrangú leánya több mint husz év előtt célba vette, 's végre is hajtotta, itt Kolozsvartht egy szegények dolgozó házat állítani-fel, melynek mint kevés napokkal ezelőtt hirdettük, özvegy császárné ő Felsege állandó és sérthetetlen tőke gyanánt 5000 vfrtot méltóztatott klmesen ajándékozni. A' magas lélekből eredő dicső példa nem sokára utánzásra talált. Azon kegyes főpap, kinek már annyi közhasznu nemes tettét a' haza és anyaszentegyház oltárára tett oly sok szép áldozatját hirdettük, ki jól tenni és embertársainak adakozni nem fárad-el, erdélyi k. püspök Kovács Miklós úr excja az említett szegények dolgozó házában közelebből 1000 váltó rftot méltóztatott adni oly formán, hogy ez özvegy kamatja is mind addig a' tőkéhez adassék míg az más kegyes adományok által is annyira felnevekedik, hogy annak évenkénti kamatjából a' szegények háza folyó szükségsei fedeztethetnek. — Ugyan csak e' magas állásu's még magasb erényekkel tündöklő főpásztor a' csik-taploczai templom építésére (mely célra már több ízben nem csekély mennyiségben áldozott, de a' mi csak az egek Ura előtt ismeretes élet nagy könyvébe van beírva) közelebből 250 rftot ajándékozott. Így valósitja a' tisztelt püspök úr ő excja a' köz mondást: az eklézsia vagyona, a' szegények perselye 's bizonyítja naponként, mint mondani szokta, hogy sajátját nem tartja sajátjának de az egyház birtokának, a' szegények örökségének. Hála köszönetet mondva a' nagylelkü adakozónak, hév kebellet óhajtuk, hogy becses életét a' haza javára, az anyaszentegyház díszére, boldogítására még számos esztendőig terjeszsze.

Jótékony intézet. Házi szegény betegek segedelmezése. A' még ezelőtt hat évvel megkezdett — alólirhoz folyamodó szegény betegek ingyen orvosi szerekkel, 's nagyobb pillanati szükségben kevés pénzbeli segedelemmel való ellátására, eleinte csak közelebbi ismérései 's tiszteltjeitől gyűjtött kevés özvegyhez, az utóbbi években több kegyes jöltévök is a' czél jótékony-sága által indítatva, adakozásaikkal járulván, alólirt kötelesnek érzi magát, a' mult évi eredményt köztudomásra tenni: miszerint az 1844-ik évben özvegyült özvegy tészen 1156 rforintokat váltóban, 's 572 férfi, 618 asszony, 85 gyermek és így 1275 szegény beteg részesült segedelmező intézetünk működésében. — Nagy része a' betegeknek, napszámos, munka nélküli mesterlegény, külvárosi elnyomorodott paraszt, cigány, más nagy részét teszi a' vidéki falusi oláhság. — A' napról napra nevedő szegény betegek száma, bizonyosága, mely nagy szükség legyen, egy nagyobb szerü Szegény betegek felsegitő közintézetére. Kik még csak kicsinyben működő segedelmezésünket öregbíteni ohajtának, adományaikat akár gr. Bethlen Polixena kisasszonyhoz, ki a' segedelmezést nem csak felügyeli, — hanem előmozdításában, halát érdemlő munkás részt veszen, akár alólirhoz küldeni méltóztassanak. A' bevételről 's betegek kiadásokról jegyzőkönyv vitetik. Streicher Mihály gyógyszerész, az orvosi rendelmények 30 pcentjét elengedni szives, 's a' gyakrabban használandó, 's mindennapi orvosi szerek nagyba való meghozatala, 's kéztől való szolgáltatása eszközölheti, hogy az oly kevés özvegyhez képpes, mégis számos betegek orvosoltathattak. Kolozsvartht januar. 20-n 1845. Pataki Dániel orv. dr.

Kolozsvári újságok. Mult pénteken u. m. jan. 24-n délután belsőmonostor-útszában egy nyerges istállójában, éppen az egy héttel azelőtt történt égés fészomszédjában, újratűz ütött-ki, de a' melyen csak hamar erőt vettek, 's így tovább terjedése kivált az óltásra sietett polgárok segítségével szerencsésen meggátoltatott. Szántszándékos gyújtásnak hiszik. — Tegnapelőtt januar. 26-n belsőkö-
 *éputzában kéménygyúlás volt. — Városunkon egy borzasztó esemény köz beszéd, részvét és bosszankodás tárgya. Kolozs-megye Kalotaszeg-vidéken eső Incsel nevű faulban a' mult esztendőben Karácson előtt egy két nappal egy ifju nemes asszony megholt, még pedig oly körülállások közt, a' mik méreggel megétetésre mutattak; a' szerencsétlen nővel, mint beszéltek, azon gonoszság, mely most sikerült, harmadikszor volt elpróbálva, ki maga is végperceiben azt, hogy mérget adtak-bé neki, keservesen kiáltozta. A' rémi-

tő hír elterjedése szükségessé teszi a' dolog kinyomozását, azért a' megye érdemes foispáni helytartója rendelkezéséből, a' rendes orvos Bara Imre úr egy sebészszel a' nevezett faluba kimegyen és a' halál után 19 nap mulva u. m. folyó januarus 10-kén a' holttestet kiá-satták 's annak belső részét ide Kolozsvar-ra béhozták, hol az erdélyi főorvos elnökte alatt orvosokból és gyógyszerészekből álló nagy biztosság rendeltetett, vegytani bonczolás útján azon beleket kifőzni 's megviz-gálni, hogy a' méregnek találják-e azokban valami nyomát? A' nevezett biztosság a' rá-bizott munkát nagy pontossággal és lelkiismeretes utánajárással több napokon keresztül folytatta 's végrehajtotta, 's annak borzasztó eredménye, hogy a' két kis árvát, egy fiút és leányt hátra hagyott nő halála, alkalmas nagy adagban beadott egérkö (arsenicum) által történt. Ki volt e' rémitő istentelenség szerzője? azt gyanítják sokan, a' közhir beszéli is: de törvényes kinyomozás előtt, melyet böles és igazságos kormányunktól méltán lehet várni — bizonyosan a' mint tudni, úgy erősíteni sem lehet. Egyébiránt az ilyen borzasztó veget ért ifju nő polgári születésü volt, 's házi viszonyaiban boldogságát fel nem találta... — Időjára-sunk folyvást lágy ködös és nedves; tegnapra u. m. 27-re virradólag ugyan egy kis hó esett, de csak azért, hogy még nagyobb sárt csináljon: Vincze, (januar. 22-ke) nem fénylett; Pál (januar. 25-ke) köddel fordult; 's azért az ismeretes közmondások szerint az idén sok bort, 's egészséggel kitünő esztendőt várni nem lehetne; az Isten azonban mindent jóra fordíthat.

Egyházi közlés. *) Van szerencsém közhirretétel végett tudatni, hogy ns Marosszékbén Jobb ágyfalván fraunheini 's neudeggi gróf Rindsmaul Albert és szeretett neje Petr. Horváth Emilia csillag-keresztes dáma ő mlgok, midőn lakulszép szabásu udvarházat emeltetének, különös gondal annak napkeleti részébe egy illő nagyságu kápolnát is helyheztettek, maguk és a' körül lévő keresztyén hívek lelki vigasztalására. Ez, mely minden kellékekkel és szükségessé-
 *kel felkészítve van, püspöki rendelet következésében, folyó decemb. hónap 19-n n. t. és mélt. apát 's főesperes marosvásárhelyi plebanus felsőbükki Horváth Pál úr által, a' sz. kereszt czime alatt innepélyesen fel is szenteltetett: mely alkalmatossággal látni lehet az özvesereglettek buzgóságát újulni: hallani lehet a' mélt. úri családra szállított áldásokat gyönyörködve abban, miként a' dicső és szent párosittatik itten; mindnyájunk örömet pedig neveli vala szemléltetése ama kimivelt 's a' buzgó férjéhez hasonló grófnő édes anyjának Petrichevich Horváth Dá-

*) E' közlés, mely alkalmatosságtól, nem postán küldetett, csak folyó januar. 22-n szeredán este érkezett szerkesztőség kezébe, mit a' késő kiadásért mentségül tudatni kívántunk. Szerk.

niel úr kegyes özvegyének szárhegyi méltós. gróf Lázár Éva úr aszszonynak, ki böles Salamon által leirt özvegyként fáradhatatlanul dolgozott, kötött, varrt — készülgetett az irt kápolnának elkészítésére, oltári 's papi öltönyöket, még úgy nevezett cásulákat is ön kezeivel készítvén. De kiról tudjuk is, hogy mindég munka 's imádságban szereti töltöni napjait; kit azért is a Mindenható, jeles gyermekei örömeire még húzamos időig tartson, amott pedig jutalmazzon!! — Be boldog tehát, ki úgy él 's épít, hogy el nem felejtí a halál képét! Marosvásárhely decemb. 23-n 1844. Erős F. Modest, a Szent-Ferencziek között öreg pap és amaz szenteléskor disznökösködő.

Háromszéki tűzkármentő társulat. Említettük közelebbi számunkban, hogy ns Háromszéki tavalyi decemberi közgyűlésén felolvastattott a' keblitűzkármentő társulat központi biztosságának tudósítása, mely így következik: A' nevezett társulat jelentí a' RR-nek, hogy minden 50 rforint után 20 ezüst krajczár rovatal által fedezhetni gondolta az egész mult esztendei égéseket; de a' kivetett rovatal után is történt sok égés miatt kéntelen még más rovatal tenni. A' bejelentett égések 's azokért fizetett összegek ezek: Gelenczén 39 rft 18 kr., Ikafalván 69 rft 36 kr., Alsó-Torján 14 rft 24 kr., Dálnokon 1943 rft, Nyujtódon 10 rft, Körispatakon 87 rft, Kovásznán 49 rft 52 kr., Polyánban 41 rft 52 kr., Karathnán 228 rft 52 kr., Pákéban 49 rft 36 kr., Nagyborosnyón 2393 rft 44 kr., Szotyorban 6 rft, Szentléleken 165 rft 37 kr., Körispatakon 1118 rft 30 kr., Száraz Ajtán 32 rft 40 kr., Illyefalván 4696 rft 53 kr., összesen 11026 rft 36 kr. Ezért még az alkirálybirákhoz 's ezredekhöz dec. 16-ról tett intézvény szerint, minden 50 rft után még 14 ezüst kr. rovatott, mi szerint remélhető, hogy ezen károkat kifizetheti 's a' részletes számadást a' jövő közgyűlésre halasztja. Még a' 20 krajczáros rovatalból is fizetetlen: a' sepsi polgáriaknál 411 rft. 40 kr., Kézdi széknél 364 rft, Orbai széknél 72 rft, Erdővidéken 7 rft 20 kr., a' székelly gyalog ezrednél 24 rft, összesen 879 rft 42 kr. Mire nézve rendelkezni kellene a' RR, hogy idejében fizessék-bé, 's a' hanyagok felelet terhe alá vonattassanak. — A' központi biztosság jelentése egyes esetekre nézve. A' mult gyrásszék meghagyása szerint, a' tűzvész károk félvételére az alapszabályok értelmében, az egyformaság tekintetéből egy formulare készítettén a' központi biztosság által, mely kinyomtatva a' királybiráknak kiküldetett, hogy minden helységnek két példányt osszassanak-ki, melyek közzül egyik a' helybeli biztos, a' más közönség jegyzőjénél álljon, ezenkívül gyujtogató Kovács Józsiás javaiból 95 rft és 34 krt vétetvén-fel, a' pénztárba tegyék-bé. Továbbá a' borosnyói égetés terhes gyanujáért, közlakos Kis Ferencz bebörtönöztetvén, 's büntető-kereset útján megpereltetvén, az okozott kár, a' reá hozandó ítélethez képpst, hogy találtató javaiból megfordittassék 's az egyesület pénztárába tétessék, igazságosnak láttá. A' bitai gyalog katonák, a' mint a' mult évi megvizsgált összeírásokból világos, összeírva nem találtattak, kik ámbár a' 20 kr. rovatal befizették, de a' század, mint nem részvényeseknek, visszaadani parancsolta; minthogy pedig az összeírásakor katonai biztos nem volt, tudósította a' gyalog ezredet a' központi biztosság, hogy végére járván, ki ezen össze nem írásnak oka? azon egyént tegye felelőssé az össze nem irattaknak tűzvész által megtörténhető káraikra nézve. — Hogy a' tűzvész megkevesíthessék, a' közelebbi gyrásszék meghagyásából kidolgoztattak. — 1) Rendőrségi óvó szabályok: a) Éjjel örök állittassanak állandóul, a' faluk kiterjedése, állása 's tizedek száma szerint, sors, hi-

vatal 's személy megkülönböztetése nélkül, akár éjjenként változva, akár fogadott örök által, annyi számmal, a' mennyin az éjjeli szoros vigyázatra kívántatnak; ezek öröködvén, bár mi gyanus személyt tartóztassanak-le 's adják tisztí kézre és a' kiűthető tűzre nézve rögtön falut költsenek. — b) Minden falu tizedekre osztatva, esztendőnként legyen egy fő- és altizedes, kik minden heten kétszer meglepőleg megjárva; sütökemenczét, hamu-, pilitartókat, kémények, kürtök tisztaságát vizsgálják-meg 's kérjek számba, van-e lámpás? ügyeljenek, ki jár kopasz gyertyával, pipával szalmás épületek közt, híjuban, istállóban, eszürben, ki lármáz, dorbézol éjszaka? közcsendet ki háborít? vagy lövöldöz, vagy gyűlő anyagokkal kik járnak rendetlenül; 's eze- ket minden vasárnap jó reggel jelentsek a' falusi biztosnál, hol az állomási altiszt is jelen lesz; 's azon heti eljárásról tudósítást teszen, az általhágókra nézve jegyzőkönyvet viszen a' biztos az alábbi formulare szerint, a' kihágóknak nevéket, idejüket 's hibáikat feljegyzi.

Rendőrségi jegyzőkönyv.

Azokról, kik a' rendszabály ellen cselekedtek és büntetettek.

Nap, hold, esztendő.	Nevek.	Elkövetett hibáik.	Büntetés v. p.	mfr. jdr.
Febr. 2-ri 1845.	N. N. nemes	az úton pipázott	3	—
Február 12-n 1845.	N. N. katona	istállóban szabad gyertyával járt	2	—
Márt. 1-ri 1845.	N. N. provi- dus	A' ház híjjára a' kémény mellé sarjút rakott	1	—
		Összesen	6	—

c) Falunként egy bizottmány állittassék-fel a' bünösök elítélésére a' biztos elnöklete alatt. Tagjai lesznek: az állomási altiszt, falusi szabad bíró, falu jegyzője és egy hűtös; kik a' megállított bündij szerint, büntetést határoznak a' kihágókra 's záloglás, vagy marha-elkötés után rögtön felveszik, az ellentállontisztjével felvételik 's a' pénzt az arra alapított pénztárba teszik. — d) Az idegent egy néhány óra mulatáson kívül a' gazda tartozik bejelenteni a' tizedesnek, hogy miért jött 's meddig mulatt ott, különben büntetés alá jövend, ha lappangókat vesznek észre, sőt az azalatt kiűthető tűzvészre nézve felelős lesz; ha pedig a' lappangót bejelentette, vagy a' tizedes észre vette 's gyanusnak tetszik, jelentse-bé az illető tisztnek, vagy a' falusbírónak 's fogassa-el. — 2) Rendőrségi szabályok, a' már kiűtött tűzre nézve, a' tűz kioltása, vagy harapodzása megakadályoztatásának tekintetéből a) Minden gazdának tartani kell egy kádat, lajtortját, hosszu rudat, ronggyal a' végében, melylyel ne lehessen leverni a' szikrákat, készen: 's ha másnál ütött-ki a' tűz, a' marhas gazda, minden sürgetés nélkül a' kádat szekerére helyezteti 's kártyátbelé, kútból, vagy folyóból megtölti 's a' tűzvész helyére siet, mert ha későre jelenik-meg és helyes okát nem adja, megbüntetődik; a' tizedes igazgatása alatt oltja a' tüzet, a' ki ebben is hanyag, büntetést kap a' fennebbi megírt mód szerint. — b) A' gyalogszeresek közzül kiki, kártya, fejsze, vasvilla, vagy horogokkal sietőleg a' tűzvésznel megjelenik 's tizedese felügyelete alatt oltja a' tüzet: a' tizedes, a' kiűtött tűzhez siessen 's tizedét vegye számba, csakugyan minden tízed jó előre ossza-fel a' maga tizedét, ki, micsoda oltó eszközzel jöjjön mindenkor a' tűzre. — c) A' tizedes, tizedét igazgatja, de a' főkormány a' biztos 's állomáson lévő tiszté; — a' hi-

vatalát nem teljesítő tizedes megbüntettetik. — d) Felmentő okul szolgálhat betegség, hon nem léte, vagy ki a' tűzvésznek éppen ki van téve, vagy maga ég. — e) Minden tizednek a' falu pénztárából készítettessék horog a' tizedes felügyelete alatt: e' felett székenkénti kinevezett biztosságok a' faluk jövedelmét felvéve, azokról a' kiknek elég jövedelmök lenne vizipuskák készíthetésére, tegyenek tudósítást 's a' jövő gyrásszék, a' vizipuskák megkészíttetését meghatározza; 's megszereztetvén, az ifjuság gyakoroltassék-bé a' vele való bánásra. — f) Rendőrség elleni kihágások. Ki gyertyával szabadon szalmás épületek alatt, eszür, istálló, szin 's oly feltős helyeken jár, hol gyulható anyagok vannak. Kémények, kürtök, hamu-, pilitartók tisztatlansága, sertéssperzelés közel szalmás épületekhez szeles időben, pipázás utszán, istállóban, eszürben, szalmás épület mellett, rakott szekeren gabona-, szalma- vagy szénával legyen terhelve; sőt oly udvarokon pipázás is, hol sűrű szalmás épületek vannak — éjszakai tánczok, dorbézolások engedelem nélkül, lövöldözések, a' kiűtött tűzkor személyes kötelességének elhanyagolása, kémény, kürtő, hamu-, pilitartó kigyulásai. — g) Büntetése a' fennírt kihágásoknak. A' nemes fizet 1 mftot, a' katona 40 krt, a' providus 20 krt ezüst pénzben, a' mely büntetés ismétlés esetében kétszeresedik, 's ezen büntetés-díj az e' végre a' falusbíró gondozása alatt lévő kétzárú 's az állomási tiszt ellenőrsége alatti pénztári ládába tétetvén, hasznos oltó-eszközök beszerzésére fordittassék, évenkénti kirendelt bizottmány által megvizsgáltatván. 'S ámbár a' közadózói 's katonát pénzzel büntetni nem lehet; de ezt a' társulat fennállhatása érdeke igényli; 's ezért a' kihágás esetében személyi megkülönböztetés szerint szabadon. — h) Utóljára a' szomszéd faluk, a' fennírt rendtartással a' tűzvész helyére siessenek, úgy mint tulajdon falujokban, és segítséget nyujtsanak. 's végre i) Szeretnén a' bizottmány építési rendőrséget felállítani, hogy miképpen építsen 's micsoda anyagokból minden gazda? hogy a' tűz így is gátoltathassék. — Ezen rendőri szabályokat mig a' fels. kir. kormánysszék megerősitené, gyrásszékünk, mindkét ezredeket megtalálni addig is jónak láttá, hogy az őrtállási szabályok felállittassanak.

Szász ügyek. A' szász nemzeti gyűlés vagy universitas Nagyszebenben a' nemzet érdemes ispánja és kormánysszéki tanácsos Wachsmann Janos ur ő mlga elnöklete alatt januar. 21-n üléseit elkezdette. (A' következő neveit a' Sieb. Bote után közlendjük) — Brassó vidékének jan. 7-n Wentzel József főbíró elnöklete alatt közgyűlése volt. Abban az universitásra menő követeknek útasítás adatott, melynek főbb pontjait a' brassói német hirlap után közlendjük.

Magyarhoni megyei közlések. Arad megye mult dec. 12-kéi közgyűlésében, e' megye országgyűlési követi, végjelentéseket tevék 's megbízatásokról számot adának; kikre nézve határozottat, miszerint azon szilárd jellem, a' megyei útasítások szellemének híven követése, férfias állhatatossággal és kitűréssel párosult munkás, tiszta eljárás, melyet a' legközelebb lefolyt országgyűlésen, valamint előbbi, úgy most felolvasott tudósításai és az országgyűlési naplók bizonyítása szerint tanúsítanak, a' megyei közönséget arra kötelezik, hogy megyei végzésbe igtatással örökíttessék azon általános valomás, miképp e' jelen országgyűlésen fardozott megyei képviselőknek követi eljárásuk a' megye közönségének teljes meglegedését és hálaköszönetét megérdemelte. — Ez alkalommal Szepes megyének a' kebelében elkövetett katonai kicsapongások iránti megtalálása következtében, a' katonaságnak polgári büntető hatóság alá leendő vetése a' jövő

országgyűlésen újolag sürgettetni végeztetett. A' zágrábi püspöknek pedig, a' turmezei nemesség vádjai ellen magát védelmező levele tudomásul vétetett.

Ugocea megye dec. 30-n tartott közgyűlésében e' megye követe is beadá eljárását igazoló végjelentését, mely is zajos éljen kiáltásokkal fogadtatván, már e' megyét három országgyűlésen képviselt Szentpályi Lászlónak köszönet nyilvánított.

Verőcze megye mult dec. 19-n tartá követszámloló közgyűlését, melyben jelentetett, miszerint e' megye követei, a' tárgyak elintézését józan belátásukra bizó útasításaihoz szorosan ragaszkodva, a' királyi szék megerősítését, szilárd és törvényes kormány alakítását, az alkotmányi jogok kiterjesztését, 's végre minden honpolgár jogai sérthetlen biztosítását teendőik főczéljául tűzvén-ki, ezen elvek életbeléptetését eszközölni igyekeztek. A' követek eljárásaikról számotadó jelentése az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmányra bízott, hogy a' jövő országgyűlés teendőiről véleményt adjon. — E' közgyűlésen egyszersmind a' kapcsolt részek közgyűlésére követek is választottak, u. m. Dellmannics Ferencz és Mihalovich József, 's végeztetett, miszerint mellözve minden más tárgyak feletti vitatkozást, ha csak bán ő nagyméltóságának meghívó levele más tárgyak felvételét is előlegesen nem érintené, belé ne boesátkozzanak. Ez esetben pedig, főleg ha Tótországban Horváthországgal való diplomatikai egybeköttetése és a' municipalis jogok kérdése kerülne szőnyegre, szorosan 's egyedül az országgyűlési követeknek már kiadva lévő útasítás szellemét kövessék.

Bereg megye mult dec. 17-n tartott közgyűlése főtárgyául, az országgyűlési követeknek eljárásáról számadása lévén kitűzve, ezek a' közelebbi országgyűlés folyamát, abban kelt határozatokat, 's a' megerősített 13 törvényczikk idves és a' hon jövődjére hasznos eredményiségét elmondák; lelkes beszédöket közméltánylás követte, 's a' megye RRei, követeik tiszta és hű eljárásukért teljes megelégedésüket jegyzőkönyvileg kifejezni elhatározzák. — Ez alkalommal meghatározatott, hogy a' megye szükségeire kíváncsiatató kelmék 's szerszámok jövődében csupán honi készítményekből szereztessenek. — Végre e' megye tisztújítási közgyűlése határnapjául jan. 9-ke tűzetett-ki.

KÜLFÖLD.

Spanyolország. Madridban az új év első napján Narvaez főminiszter egy fényes tánczvigalmat adott, melyen a' királyné édesanyjával és öcsésével jelen valának. A' tánczot a' királyné Narvaezzel kezdette-meg. — A' senatus jan. 3-n tartott ülésében, az alkotmányjavítási terv azon czikkeit, melyek az irt kamarát tárgyalták, több módosító indítványok visszavetése után elfogadta. — A' „Gaceta de Madrid“ kihirdette a' két kamarától elfogadott, a' királynétól megerősített törvényt, mely a' kormányt felhatalmazza, hogy az ayuntamientók, megyei községi tanácsok, tartományi tanácsok és a' státustanács belszerkezetét cortes-i egyezés nélkül is elintézhesse. — Dec. 4-n a' senatusban a' rabárusság elleni büntető törvény feletti vitatások elkezdődtek, miután az illető biztosság tudósítása felolvastatott. — A' követkamara jan. 7-kén akarta üléseit újra kezdeni. — Burgos tartománya az ostromi állapot alól felmentetett. — A' mint beszélük, az öreg Zurbano szerencsés volt Portugáliába ellillantani.

Nagybritannia. („Times“ beliczik vége) „Bátran, és minden tartózkodás nélkül erősítjük, hogy a' romai egyház hatalma a' britanniai birodalombeli tagjain és papjain korlátlanabb mint bár mely más európai országban, kivéven az olasz kisebb státusokat. Na-

lunk e' hatalom nem csak független a' státustól, hanem rendesen azzal ellenségesen állszembe. Azon egyházi felsőség, mely az irlandi nép lelkiismeretén uralkodik 's a' világi törvények, melyeknek az alávetve van, ellenséges csatarendben állanak szemközt. Egy ily hatalom a' köz jólétre nézve kevésbé veszélyes, ha törvény által meghatározva és szabályozva van, mint ha titkon és ellenőrség nélkül áll-fenn. Ha vonakodunk is annak létét megismerni, annak hatására és mivére nézve vakok nem lehetünk, 's midőn attól a' hivatalos tekintetben tartás azon mértékét megtagadjuk, melyet a' legkisebb európai státusnak is megadunk, valósággal oly erővel bír, melyvel, ha akarja az egyesült királyság egy harmadrészét lázadásra ingerelheti, 's a' mi minden esetben az angol miniszteriumot közéről érdekli. Másfelől a' romai egyház más protestáns státusokkal egyezkedéseket kötött, a' mik sokat tesznek arra, hogy azon hatalmat mérsékeljék és vezessék, a' minek az angolok eddig daczosan és oktalanul ellene szegültek.“ Itt Pruszsziát hozza-fel ujabban a' czikk írója, ki országa katolikus püspökeit éppen úgy nevezi-ki, mint az angol királyné az anglicana egyház püspökeit, (ezt az író alaptalanul állítja.) 's hol mint, minden német katolikus mint protestáns tartományokban a' katolikus papság és a' romai pápa közötti levelezés a' státus legfőbb hivatalai felügyelete alatt történik. (Pruszsziára nézve ez sem igaz, mert ott a' most uralkodó király a' romai udvarnak püspökeivel folytatandó levelezését a' státus felügyelete alól egy pár évvel ezelőtt felmentette) Említve van azután az 1802- és 1847-ki franczia concordata, a' bajorországi, németalföldi és hannoverai koronák, valamint Ausztriának független állása különösen kiemeltetik. „Ha — így folytatja a' Times — a' romai udvar és legheibb követői közt ilyen viszony van, a' politika másodlagos hibájából származhatott, hogy annak hatalma legfelémesebb ott, hol legkevésbé van az megismerve? Nincs sem törvényeink sem igazgatásunk szellemében, a' világi hatalomnak egyházi ügyekbe befolyást engedni, vagy a' nép vallásos szertartásaiba avatkozni. De státusunk polgári kormánya nem teheti, hogy semmit se tudjon azon egyházi kormányról, mely csak Irlandban hat millio ember által van megismerve. Canadában a' romai-katolikus papság a' korona legloyalisabb érzésű alattvalói közzé tartozik, Angliában nem elégedetlen; Maltában, Gibraltárban, 's a' franczia származású gyarmatokban a' kormányra nézve igen nagy fontossággal bír; 's bármely legyen Irlandban a' vallásos felekezetek jövődö állapotja, úgy látszik, az események oda mutatnak, hogy Angliának a' vaticani udvarral ezen kérdésekre nézve egyenesebb és hozzá méltóbb közlekedésbe kell jöni. Nem akarjuk vitatni, hogy az illető törvény esztelen foglalatjánál fogva, mely tiltja az angol kormány és a' romai udvar közötti értekezést, ez mi módon történend? de tudva van, miszerint ily közlekedések különböző időkben valósággal történtek. Ha szinte azoknak nem egyenes módja nem is illett az ily alkudozásokban fennforgó nagyfontosságú ügyekhez, de azért a' béke és engesztelődés érdekei az ilyen értekezés által semmi csunkulást nem szenvedtek. Megemlítendőnek tartjuk itt azt, hogy Roma egyezését adta a' vetora nézve (ez azt teszi, hogy a' korona a' püspöki kinevezésekben a' nem tetsző választásokra nézve veto-azokat tehát megsemmisítő joggal bírjon) minek azután meghiusulása az irlandi világi katolikusok ellenmondása által történt; továbbá a' pápa békéltető befolyását a' canadai lázadókra, ki a' rabárusságra egyházi kárhoztatást mondott, 's hogy egy újabb adatot említsünk, a' közelebbiről Irlandban közönségesé tett fontos rendszabályt is (a' kegyes hágyományi billt) jóvá-hagyta. Ily esetekben

a' romai katolika egyházi rend és annak jóléte, egy böles és türelmes világi politikával egymás mellett jól megállhattak, 's miután az angol törvények megszűntek a' romai katolikusokat üldözni, 's ezeknek polgári létét tagadni, nem fér többé össze a' helytállás, a' dolgok volt rendje és azon tisztathatóságok megismerése közt, minek a' katolikusok, papok, mint világiak egyházi ügyeikre nézve ellenörködő és vezető hatalmat tulajdonitnak. E' tisztathatóságokat többé ránk nézve elvont, jelentés nélküli eszmének nem mondhatjuk, azokat mint létezőket úgy kell tekintetünk.“ — A' „Morning Chronicle“ ismeretes whig-lap is felszólal ez ügyben, mely czikk hasonlólag megérdemli a' közlést, mely is a' következő: „Hir szerint jelenleg az „örökké tartó városban“ egy tiszteletet érdemlő angol nemes van Nagybritannia királynéja kormányának fontos megbízásával, mert a' még fennálló törvény mellett veszélyes lenne, foglalatosságát követség nevével meg-tisztelni. Legyen e' dolog igaz vagy nem, annyi bizonyos, már félszázaddal ezelőtt próbát kellett volna tenni, Erzsébet királyné „the statutes of premunire“ című esztelen vad és kegyetlen törvényeit eltörölni, melyek a' Romával közlekedést büntetés terhe alatt tilalmazzák. Hogy harmincz esztendővel ezelőtt eltöröltettek volna, ha Pitt még éljen, nem lehet kételkedni, mert e' nagy státusember jól tudta, hogy a' Romával diplomáciai tekintetben öszveköttetés hiánya, országunknak mennyi kárt teszen. Ha diplomáciai közlekedésben állunk a' török császárral, a' nagymogollal, Persia sáh-jával, nem esztelenség-e, a' keresztyén mivelt katolikus romai udvarral semmi ily öszveköttetésben nem állani? E' tekintetben káros az ellentét, a' miben egész Európához 's még azon országokhoz is állunk, melyek a' pápa hatalmát oly magas undorodással tekintik, mint az esztelen vén tory, Inglis Robert. Egy státus sines Európában, mely a' romai katolikusokat minden polgári jogokból oly szorosan kizárta volna, mint Svéczia; 's még is némely angol utazó, ki 1828-b és 1829-b, tehát még az angol katolikusok emancipatioja előtt Romában volt, hálásan fog emlékezni, svécziai ügyvivő, a' szeretetre méltó, jeles Lagerswärd vendégszerető házára. Senki sem kételkedik, hogy Dánia, Pruszszia, Württemberg és Saxonia buzgó protestáns országok, 's még is a' státusok képviselve valának Romában Brönstedt, Bunsen, Kolle és Platner által, 's jelenleg is vannak, haszinte a' személyzet részint változott is. Az idegenkedés, lehet mondani, odium theologicum, a' görög és deák anyaszentegyház közt, a' nagy szakadás (schisma) óta lehet mondani, minden században nagyobbra nevedett, 's még is az Oroszbirodalomnak Romában egy ha nem is igen méltó, de legalább pompa kedvelő képviselte volt herczeg Gagarin személyében. Sőt még Hannoverának is, az angol koronával egybekapcsolatása előtt volt ott ügyvivője — Kästner. Csak Angliának nincs sem követje, sem ügyvivője Romában, 's pedig a' Romában mulató angolok a' több idegenekhez oly arányban állanak, mint 60: 1-hez. Polgártársaink közzül ezerenként vándorolnak, férfiak és asszonyok Romába 's igen mivelt és értelmes gyarmatot formálnak az egyházi birtokban, 's mégis e' nagyszámu közönségnek egy nemzetbeli követ hasznát nélkülözni kell; ha egy angol pápa ö Szentségének magát bemutattatni akarja, fontos levéltárakba béeresztetni szeretne, vagy örökségi ügyei vannak 's a' t. akkor az ausztriai, franczia, vagy más idegen követ közbenjárásához kell folyamodni, vagy egy herczeggé tett olasz pénzváltót arra kérni. E' visszás körülmény miatt éppen úgy szenvednek a' Rodenek, Fernhamok, Winchilsea-k, 's más angol és irlandi protestáns türelmetlen és esztelen hitsorsosok, mint

a' Devonshirek, Hollandok, Spencerck, Grey-k, Cowper-ek, Fingalok, Cliffordok és Kenmare-k, kik bölesebb és sokkal türelemesebb családok tagjai. 'S mennyivel gyorsabban történt volna St. Vincent, Keith, Nelson nagy tetteik végrehajtása a' földközépi tengeren, ha akkor egy ügyes és értelmes követünk lett volna Romában! E' megjegyzés illik Stewart János tábornok hadi-munkálódásaira Maidánál Calabriában, 's Ischia és Procida szigeteken, valamint Bentinck, Sidney-Smith és Craig által Gaetánál véghezvitt hadi-tetteikre. Azon időtől fogva a' spanyol és portugaliai kérdés megoldása Romában megtörtént és nem állítunk igen nagyot, midőn azt mondjuk: ha Angliának a' pápánál valóban alkalmas követje legyen, akkor Canning nem lett volna kéntelen serget szállítani Portugaliába, a' négyes szövetség (t. i. 1834-b *Don Carlos* ellen) és az angol spanyol ezred soha létre nem jönnek vala. Csak e' költség kimelésért is ha jobb indító-okokból nem parlamentünknek mentől előbb minden törvényes akadályokat elhárítani kellene a' mik a' szent atyával és az egyházi birodalom uralkodójával formaszerint leendő öszveköttetést gátolják. A' gözhajók és vasútak ez időszakában Roma Londonhoz közelebb van, mint 1763-b Párizs hozzá volt, 's míg 1850-t íránk, közelebb jöhet Párizs hozzánk, mint 1802-ben az amiens-i béke után volt. E' szerint kereskedési, mint nagyobb és tágasabb, jelesen katolikus szempontból ránk nézve felette fontos, a' sz. atyával szoros szövetségi és barátsági viszonyokba lépni. Ancona nem sokára a' Calcuttába és Cantouba vivő fő-országát lehet, 's mivel a' kereskedésben rokonság nincs, kereskedőink lassanként átlátandják, hogy azon jó öreg embertől (t. i. a' pápától) nincs miért félni. Kereskedőink az egyiptomi pasával kibékültek, csupán katon és calicokelmékért; miért ne barátkozhatnának a' pápával is, száraz áruik érdekéért, 's egyébert mi azoknál jobb? A' „Standard“ kétségbe hozza, hogy az angol kormány és a' romai udvar között közelebből más egyéb alkudozások folytak volna, mint a' mik eddig is szokásban voltak, t. i. a' kereskedés szabályozásáért és az útazók védelméért, midőn a' pápát csak világi fejedelmeknek szokták tekinteni. A' dologban, ez ellenmondás dacára is, úgy látszik, valami még is van 's az idő arra kedvező is lenne, mert a' régi vallásos előítéletek ereje a' szigetországban gyengült, az anglicana egyház tagjait jellemző bigottságot és türedelenséget jobb meggyőződés váltotta-fel, és a' száraz europai viszonyokkal közelebből megismerkedés a' romai udvar iránt viseltetett megrogzított idegenséget is szelidítette. Egy ilyen lépés Irlandra nézve különösen fontos lenne, mert e' sziget katolikus népessége keblében az utolsó időkben bizonyos demokráziai szellem kezdett kifejlődni, mi ellen a' vaticáni udvar böles, csendes és conservatív politikája legezlszerűbb óvószert lenne, 's azért az angol kormánynak tagadhatatlanul érdekében állana a' pápa ezen jótékony befolyását maga hasznára fordítani. — A' mult esztendő végén dec. 28-n Chester városában egy 21 éves szép leány Galop Mária, mint atyagyilkos, kötéllal kivégeztetett. E' borzasztó tette a' leányt az indította, hogy atyja nem engedte azon férshöz menni, kit szeretett, miért neki mérget adott-bé. A' gyilkos régebben Liverpoolban egy methodista iskolában tanítóné volt 's így miveltséggel bírván, istentelen, gonosz lépése annál kevésbé érthető. Egy számos aláírásokkal, azok között a' chesteri anglicánus püspökével is borított kegyelemkérés a' királynéhoz foganatlan maradt, a' mi annál helyesebben történt, mert annak tartalma valósággal botrányos volt, midőn az beteg képzelődést és esztelen érzélgést mutató kitételekkel az elvetemedett leány gonoszságát menteni kívánta, a' mi egy legszentebb érzéseiben kintott ifju szív tévedésének szüle-

ménye lenne, 's egyszer mind azt is emlegette, hogy szegény Mária szép ismereteiért egy büntető gyarmatban mint tanítónét lehetne használni. A' hirlapi sajtó okosabb része boszszankodva kárhóztatja e' csalfa könyörületességen alapuló 's hamis elvekkel tömött iratot, jelesen az „Examiner“ mely emlékeztetbe hozza; hogy nem régen Nyugatangliában két atyagyilkolással vádolt nőtestvérek, a' legvilágosabb bizonyítások dacára, egy gyenge és kötelességet felejtő jury vagy eskütt-szék által feloldoztattak, 's azután a' környékbeli nemesség részéről számukra gyűlt segédmezős következtetésül külföldre kivándoroltak, 's így gonosztettőknek még szerencsésüket köszönhették. — A' mi Irlandot illeti, itt a' kegyes hagyományi bill elleni agitatio folyvást nevededik. Több megyei városokban a' mult év utolsó napjaiban kathol. papok és világiak népes gyűlése tartatott, így Cork, valamint Loughrea városokban, mely utolsónak elnöke a' clonfert püspök volt. — A' dublini repeal-egyesületnek is az engesztelődési csarnokban tartott egy gyűlésében, melyben az elnöki széket O'Neill Daunt foglalá-el, több határozatok tettek, 's egy különösen igen kemény óvással az angol kormány azon állított terve ellen, hogy a' romai udvarral concordatát akarna kötni. Különösen parlamenti tag Grattan igen hevesen kikölt az ellen; és az egész tervet egyaránt katolikusok és protestansok ellen intézett gyalázatos öszveesküvésnek nevezte, oly cselszövésnek, melynek célja ő szentsége lelkebe mérget önteni (?) 's közötté valamint az írlandi nép között ellenségeskedést csinálni. — Tipperary megyében, bár a' lakosokhoz számos katonaság volt bészállással, a' földbirtoki viszonyokból eredő vetkek mindinkább nevedeknek. Házakra fegyveresen rárohanás, gyilkos merények és verekedések napi rendben vannak. — A' dublini repeal-egyesület legújabb heti ülésében jan. 6-n O'Connellnek egy levele olvastatott-fel jan. 3-ról, melyben a' mint írja az írlandi néphez intézendő felszólítást a' kegyes hagyományi billre nézve csak néhány nap mulva küldheti-el, mivel éppen akkor foglalkozott a' nevezett törvénnyel és annak kártékony következtéseivel. Egyszersmind a' repeal-jövedelem tőkéjéhez maga és családja részéről 51 font sterlinget, melylyel azon héti bevétel 244 font sterlinget tett. Igérte egyszersmind, hogy mihelyt szabadulhat Dublinba siet, és ott a' repeal-egyesület ülésében indítványozandja, oly intézkedéseket tenni, miszerint a' repealügy mellett buzgó parlamenti tagok ne köteleztessenek a' következtető ülésre Londonba menni, mivel ez említett célra Dublinban sokkal sikeresebben munkálódhatnak. A' titoknok azután Steele levelét olvasta-fel Leitrim megyéből, melyben a' csendességnek ott helyreállítását 's nem sokára leendő visszatérését jelenti. — Dublinban azon hír terjedett-el, miszerint Tipperary megyében öszveesküvést forralnának dublini kath. érsek dr. Murray meggyilkolására, 's arról egy katolikus pap a' népet a' sz. székéből értesítette, a' mi természetesen nagy ingerültséget okozott, mely hír azon alapult, hogy egy tisztviselő nevetlen levelet kapott, miben azon célba vett istentelenségről értesített; de újabb tudósítások szerint az egész dolog koholmány. — A' mint beszélük: Pottinger Henrik volt chinai főbiztos, ki negyven esztendeig lakott Keletindianban, Canada főkormányzójává nevezetnék, ha csakugyan a' canadai téltől nem irtózna. — A' kegyes hagyományi biztosság Dublinban jan. 6-n tartá első ülését, de a' melyben csak hat tag volt jelen, azok között Murray érsek is; heten távol valának.

Franciaország. A' pair-kamara jan. 11-n tartott ülésében gr. Portalis felolvasta a' biztosság válaszfelirati tervét a' királyi beszédre. — A' követkamara biztossága által jan. 10-n 6 szózáttal 3 ellen Hebert választott annak tudósítása előadóává, egy-

szersmind a' válaszfelirati terv megkészítőjévé, mely alkalmasint jan. 15-ke előtt nem olvastatott fel, az illető vitatások pedig alkalmasint 20-n kezdődtek-el. — A' követkamara jan. 9-k tartott ülésében egy törvényjavaslat terjesztetett-el, mely szerint nemzeti jutalmazás czime alatt Villemain volt miniszternek 15,000 frank évi nyugdéz rendeltetik, mi halála után feleségére és leányaira átmenjen. Ez alkalommal Soult főminiszter egy beszédében elősorolta a' nevezett miniszter jeles érdemeit, melyekért az ország haládatosságára számot tarthat. „Villemain született jun. 11-n 1790-b. 's alig volt 20 éves, midőn a' császári országlás alatt, a' híres Fontanes, akkor az egyetem nagy-mestere, kinek helyébe következett később mint akademi-ai tag — a' charlemagne-i lyceumban a' rhetorika tanítószékét rá bízta. Az ifju professor, a' tudományos pályára lépését egy remekmunkával kezdé-meg, melynek czime: „l'eloge de Montaigne“, mit a' francia akademia, vagy mint akkor nevezték nemzeti intézet mártz. 23-n 1812-b jutalommal koszoruzott. Később 1819-b egy jeles és classikai becsű historiai munkával híret nevelte és az „Cromwell élete“ miért a' francia akademiába felvétetett. Más tudományos munkáival csak hamar még inkább elhíresedve, a' státustanács tagjává lett. Az 1830-dik esztendőben mint Eure megye követje, azon nevezetes időszakaszbeli törvényhozási munkákban nagy részt vett és hasznos szolgálatokat tett, midőn mint ügyes politikus és jeles szónok magát kitüntette. A' király ötét, nevedő érdemei tekintetéből, pári méltóságra emelé. Az 1839-dik évben végre a' május 12-ki kabinetba lépett, mint közoktatási miniszter; azonban midőn Thiers 1840-b mártzius 1-n a' kormányt átvette, az irt hivatalt letette, de még azon év octobere 29-n Soult elnökle alatt alakult új miniszteriumban tárczáját viszaszakarta, 's azt négy évnél tovább közmelegedéssel bírta. Munkássága és buzgósága oly nagy volt, hogy egészségét hivatalának feláldozta, minek következtetésül lemondását a' király elfogadta. Megemlítette a' főminiszter, hogy a' jeles férfi, ki bizonyosan köz részvét és sajnálkozás tárgya, vagyontalan. Hitve se már több évek óta súlyos betegség miatt töle elszakasztva van, (mint írják az is elméjében megháborodott) három leányai, atyai szeretetének méltó tárgyai, kik mind két gyámuloktól megfosztva vannak, a' házatól várják felsegittetésüket 's Franciaország siet őket gyermekeivé fogadni. A' miniszterium azért azt hiszi, hogy a' követkamara nemes indulatjának hív tolmácsa, midőn annak elibe terjeszti az említett érdekes család sorsát oly módon biztosítani, a' mi egy kitünő észtehetséggel és jeles szolgálatjai által híressé lett névhez méltó. — A' kamara a' fennemlített törvényjavaslatot részvét nyilvánításával fogadta. — Az aquilai herczeg és hitvese jan. 9-n Párizsból elindultak Marseille-be, hol hajóra ülnek Nápolyba evezni. — Palmella herczeg Lisbonából Párizsba érkezett. — **Újabb** A' követkamara válaszfelirati biztossága a' thronusi beszéd minden ezikkein keresztülmenve, jan. 13-n azt illető vitatásait bevégezte, 's a' mint hitték 15-n legfeljebb 16-n fog a' válaszfelirat szövegére kerülni. — A' pairkamarában a' mondott napon a' válaszfelirati terv felett a' vitatások elkezdődtek. Gr. Molé a' miniszterium ellen hevesen kikölt, annak békeszerető politikáját 's jelesen Angliával szövetkezését kárhóztatta. Guizot védelmezte a' kabinetot; Angliával minden versengési kérdések eligazítottak, az egy motozási jogot kivéve: de a' két udvar közötti alkudozás következtetésül azon költsönös jog helyébe czélszerűbb mód fog tétetni a' rabarúság elnyomására, 's az angol kormány arra egyezését adta.

China. A' mult 1844 dik év augusztusa közepén érkezett a' Lagrenée vezetése

alatt Chinába küldött francia követség Macaóba, hol az a' chinai császári udvar biztosa által innepélyesen elfogadtatott 's néhány hét múlva ugyan ott a' nevezett biztos a' francia követ tiszteletére fényes vendégséget adott, miről egy lyoni hírlap „le Rhone” e' következő leírást közli „Ke-ying császári biztos, cantoni alkirály, herceg és a' császár rokona, sept. 29-n érkezett Macaóba. October 1-én a' francia követet meglátogatta, miután maga képét neki természetes nagyságban elküldötte. Kísérői közt elsőnek valának 150 gyalog láncások, a' hátulsók nyilas és kardos, de rosz lovon ülő manzsurok. Ez alkalommal a' kölcsönös barátság és becsülés bizonyosságai nem hiányoztak, Ke-ying és Lagrenée egymást több versen megölelték. October 3-n Lagrenée a' látogatást visszaidta a' chinai császári biztosnak, ki Macaóhoz közel eső Wanghia falu pagodájában (templom neve) lakott. A' francia követet szokott kísérőin kívül 12 tengeri-tiszt ment-

el, kiket mind gyalog-hintóban vittek. A' szokott köszöntések után Ke-ying Lagrenée-t kézen fogva az étterembe vezette, hol a' társaságot virágokkal és zöld levelekkel díszítő chinai fényes vendégség várta. A' chinaiak ugyan, mint tudva van, nem késsel és villával, de kis vesszőcske forma eszközzel szoktak enni, hanem e' vendégség alkalmával a' vesszőcskéek mellé kések és villák is tétettek, a' francziák azonban, mint fain emberek csak a' vesszőcskéket használták. Champagnert, roussiloni, portó-i, madeirai borokat hordoztak az asztal körül. A' vendégség nádmészüteménnyel kezdődött, azután mindenik vendégnek négy chinai betű alakjára készített pogácsát vittek, melyeknek értelme volt: „tízezer-éves barátság Franciaország és China közt.” Ke-ying mellett balra ült Lagrenée, jobbra Cecile admirális: a' chinaiak közül jelen voltak Houen elsőrangú admirális és Canton tartomány főkincstárnoka, 's három más mandarin, azok közt

Ton-lin a' pekingi akadémia egyik tagja. Az égerség ivások gyorsan követték egymást, 's az említett tudós kivált, a' borhoz jól hozzá látott, 's a' vendégség közepén már annyira leitta magát, hogy el kellett viténi, miből sok furesaság eredett. Ke-ying a' követet szüntelen erőlteté az ivásra, 's valahányszor poharát kiürítette, azt lefordítá, mutatni, hogy abban még egy csepp sem maradt; a' mellett vesszőcskéjével felvett falatot tett gyakran szomszédja szájába, a' mi chinai szokás szerint igen nagy és szíves barátság jele. A' chinai jóízű eledel volt, fecskefészek, tengeri halhólyagok, gombák 's a' t. ebéd után keserű mansur-thea czukor nélkül. A' vendégség végén, mi négy óráig tartott, élénk barátság-nyilvánítások nem hiányoztak. Ke-ying végszava volt, „Franciaország és China egyek.” — A' mint látszik a' vendégség, és vidám poharazás becsét a' mennyei birodalomban is jól ismerik.

T Á R C Z A.

Színházi közlés. Január. 6-kán adatott nemzeti színházunkban „Babérfa és koldusbot” vagy „Egy költőnek három tele” színjáték három felvonásban, egy utójáttal, „Koldusbot és babérfa” vagy „Husz évvel halála után” egy felvonásban: írta Holtey Károly. — Az idevaló színpadon már többször előfordult, azért ismeretes, érzékenyítő 's megindító tartalom, jeles darab, 's noha benne a' költői érdemnek kissé túlfeszített magasztalása van, de életből merített, és nem egy eset által bizonyított igazság a' költő abban rajzolt sorsa. Említsük-e' Csokonait? A' főszerepeket abban, nevezetesen Henriket, pesti vendégektől Fánecsytól, Lendvától láttuk ezelőtt, 's így annak most újabban a' színpadra kerülése csak az öszve hasonlításért is érdekes volt, a' mennyiben az a' társaság igekeztének, 's haladási törekedésének bizonyosságát adta. Annyival inkább lehetett volna várni, hogy az előadás a' lehető legnagyobb pontossággal, szorgalommal és figyelemmel történjék, mert oly művészek után lépni-fel mint a' fennemlítették, valójában nem könnyű. Sajnosan kell azonban nyilvánítnunk, hogy ha szinte az egész darab, nevezetesen a' főbb szerepek előadásával több tekintetben megelégedni lehetett, de nem egy szembe-tűnő hanyagsági hiba és botlás történt, bizonyossága annak, hogy a' játékszini rendező hivatalnak nem ártana szorosabb felügyelettel lenni. A' mi Szabót (Henrik költőt) illeti, bár a' három első felvonásban szerepét, úgy mint óhajtottuk volna, nem egészen fogta-fel, de annak nehezebb részét, az önjongó koldust az utójátékban úgy vitte, mit ki-elégítőnek örömmel nyilvánítnunk. Ilyen volt Gyulai (Eduárd) és Erkelné (Ágnes) játéka is. Havi (Vilmos) atyja bor dalát az utójátékban köztetszést nyerve éneklé. De Gyulaiban nem mellőzhetjük-el azon botlást, hogy a' három év alatt folyt játékban ruháját nem változtatta, 's azon idő alatt mindég ugyanazon öltözetben jelent-meg, a' miben Erkel-nétől tanulhatott volna, ki szerepe ezen ágára is gondosan ügyelt: megrovandónak tartjuk továbbá Károlyi (Amsel pénzváltó) azon hibáját, hogy midőn a' titkos tanácsos, egy kegyelmes úr, hozzá megyen látogatni, főrangú vendégét sapkáját fején tartva fogadta, 's még akkor sem vette-észre magát, midőn a' földszintről — nem a' karzatról — elég hallhatólag kiáltották: „le a' sapkával,” valamint azt is nem árt tán említeni, hogy úritársaságban, milyen az első felvonás elején a' titkos tanácsosnál volt, a' vendégeknek kesztyűvel kellene megjelenni, a' mit ez előadásban némelyek otthon felejtettek, 's szerepö-

ket is néhányan jobban megtanulhatták volna. Az ilyen apróknak tetsző körülményekre nem árt, sőt szükség vigyázni; a' játék egyik érdekesebb sajátága a' csalódás, valamint az egésznek becse sokat vesz a' hasonló hanyagságok által, melyek természetesen a' színészi érdemet is csökkentik. Nem kiesi, sőt egyik legnagyobb érdeme az előadásnak, ha nézőknek eszébe nem jut hogy komédiában vannak. — Január. 7-n másodszor adatott a' „Fekete Domino” már említett igen kedves daljáték Laczkó László második karmester javára, most már kevésbé botrányos alakban, egyébiránt olyan jól mint először. — Január. 9-n bérlet-szünettel adatott „Mérgező nő” vígjáték egy felvonásban. Kik a' hajdani időben „Második Gaszner” című játékot látták, melyhez hasonló „Lassu víz partot mos:” azok előtt a' hamis aszszony szelidítésének e' játékban is ajánlott módja, egy kissé elkopott recipe, eléggé ismeretes. A' játékot követte Dupuis Sándor már tőlünk dicsőretekkel említett athleta küzdése, egy helybeli 5 láb és 11 hüvelyk magas, de ismeretlenül maradt kíváncsi erős izmos férfival. E' küzdés állítólag oly módon ment-véghez, mint hajdan az olympiai játékoknál 's mint az még ma is Délfranciaországban szokásban van, hogy a' küzdők egymást megne sérthessék. E' küzdést, miről mindjárt még egy pár szót teszünk, követték Dupuis János, nője és társai erő-és test-gyakorlásai 's több műelőadásai, a' mik természetesen az előbbieket ismétlései valának, azonban éppen oly bámulást és méltánylást érdemeltek. A' küzdésre visszatérve, mennyiben voltak abban az olympiai szabályok megtartva? annak vitatásába nem ereszkedünk, csak azt említjük-meg, hogy a' küzdés Dupuis győzedelmével végződött, ki ismeretlenül maradt kíváncsi ellenfelét, miután magát az egy darabig tartotta, végre földre teríté. És ez adott egy furesa jelenetre, 's még furesább eredményre alkalmat. A' nemes karzati haute volée ugyan is (noha magát néha *d'une manière basse* viseli) a' küzdés folyama alatt már békéltelensége 's zúgolódása jeleit adta, annak végével pedig szokott módon illetlen kiabálásokra tört-ki, és az egész olympiai küzdést csalásnak nyilváníta, 's a' mi ennél szebb volt, maga fennsége haragját (most a' szó valódi értelmében, mert a' karzat fenn van) a' művészszel éreztetni kívánta, éppen azért annak következett, és azelőtt mindég nagy tetszéssel fogadott műelőadását egyszer is meg nem tapasztolá, szóval maga véleményét hallgatással nyilváníta, pedig fogadni lehetne, hogy egyik is azon intelligens urak közül nem olvasta

senez-i püspök Beauvais XV Lajos király előtt mondott híres beszéde e' szavait: „le silence des peuples, est la leçon des rois” — a' népek hallgatása a' királyok leczkéje. — Furesa ellentétben állott e' karzati leczkével az, hogy az első emeletbeli, tehát uri páholyokból — hihetőleg a' Dupuis ellen elkövetett méltatlan bánásért elégtételt adni, a' nevezett francia Hercules többször megtapsoltatott és helyeslés nyilváníást nyert, szóval, a' páholyi és karzati vélemény meghasonlának. . . . Szükségesnek tartjuk még megemlíteni, hogy a' színházi igazgatóság állítása szerint — közlő ezt bizonyosan tudja — az ismeretlenül maradt kíváncsi küzdő-társa Dupuisnek, egy Kolozsvárt dolgozó szamosfalvi ácslegény lennie, a' karzati vélemény szerint ellenben Bicskei második osztálybeli színész volt, ki természetesen nem hagyta magát *ingy-n* földre teríttetni, de az elvesztett babérokoszorút ezüstluzasok pótolta. . . . Melyik állítás igaz? nem tudjuk, de az igazság kíváncsi azon megjegyzésünket el nem hallgatni, hogy egy oly valóban herculei és atletai erővel 's nagy gyakorlottsággal bíró embernek mint Dupuis, nem igen lenne megvásárolt győzelemre szüksége. . . . A' színházi botrány nem maradt következés nélkül: mert azon felelemért, hogy Dupuis újabban felállása a' karzati noblesse-t dühösségbe hozandja, az eröművészeknek megtiltatott többször a' színpadra felállani, ki annál fogva kénytelen volt városunkból elmenni, 's a' mint halljuk, ezen napokban Tordán működött, hol meglehet a' sóvágók közt egy collégáját az erőben találhatja. Volt-e' csalás Dupuis azon küzdésében miért a' karzat kegyelmét elvesztette, nem tudjuk, 's ha volt is, ki hibáztatja ötöt, hogy jobb a' világnál nem akar lenni: „mundus vult decipi, decipiatur ergo,” — de mi a' színpadról eltiltását illeti, erre nézve véleményünket kimondani bátor-kodunk, hogy tán jobb és helyesebb lett volna, a' karzat kihágását megzabolázni, mint azt Dupuis elküldésével több hasonló nemes magaviseletre buzdítani. . . . legalább ezt természetesebb okoskodásnak hiszszük. Nincs hazánknak semmi szüksége arra, hogy még a' karzati közvélemény, uralkodása által is boldogítassék. — Január. 11-n „Hiszen csak tréfa” dráma öt felvonásban, írta Rougemont, fordította Egressi Benjámín. Jóízű és francia modorban írt, éppen azért helyen helyen botrányos dráma, melybe jó erkölcsű, ártatlan leányt elvinni nem kellene. XV Lajos uralkodása kezdetén eláradt, azután még nagyobbra nevedett erkölestelenség és kicsapongó erkölcsök hív tüköre: melyben egy

buja és vesztegető herceg azon tréfáját, a' mit egy ártatlan falusi leánykával könnyelműleg, és minden lelkiismeret nélkül elkövetett, drágán fizeti-meg, mert aljas czélzata áldozatját a' főrangú és fényes családbeli úr kénytelen feleségül venni; mi lehetett pedig az akkori eszmék szerint, egy ilyen seigneurnek nagyobb büntetés, mint egy mesalliance? A' dolog egyébiránt jó kimenetellel végződik: a' herceg megúván feleségét, azt méreggel akarja megégetni, 's e' gonoszsgát éppen azon orvosra bizza, ki hitvesének hajdan kedvese volt, ki annak álomport ad-bé, 's majd világosságra jő, hogy az orvos a' valódi herceg, ki volt kedvese birtokába jut, a' másik pedig a' bastille-ba sétál. . . . Mi az előadást illeti, az egészben véve — közlő e' nyilvánítást sajnosan teszi, de köteles az igazságot megírni — hanyagsággal, hibákkal teljes, általában egy volt a' rosszabbak közül. 'S itt legalsó tárgya e' megfordított panegyricusnak, Almási (Vaubalière herceg) ki ezen estve valóban eminens ros volt. Már öltözte, miután mint herceg úgy jelent-meg, a' szó teljes értelmében nevetésges vala. Nem említve zsiros nadrágát, egész külseje inkább harlekint, mint herceget mutatott, a' mellett, mint völegény esketése napján, sőt még esztendő múlva is ugyanazon ruhában állott-elő, a' mit még egy komornyik sem tenne. Azon kívül megszokott és kedvelt feszengése 's magát hányása ezen estvén nagyon ráért, pedig a' mint hallottuk, egy hajdani pártfogója figyelmeztette, hogy az olyan forma úri fogások elmaradhatnának. Egyébiránt a' több francia hercegek és urak is veres köntösben, angol constabler-ekhez (rendőr szolgálkhoz) inkább mint francia főrangúakhoz hasonlítva játszottak. Az ilyen botlásokra szükség lenne a' színházi rendező hivatalnak ügyelni, mert az öltözetek eltalálása a' színi előadások igen lényeges részét teszi. Gyulai (Morisseau) a' becsület és jólelkiismeretű ügyvédet jól adta, de az öltözet nem változtatása hibájában jó lett volna Almási herceget nem utánozni. Erkelné (Julia) a' nem könnyű és különböző helyzeteket mutató szerepet, kivált mint szenvedő hercegné köztetszéssel adta. Szabó (Adrien) is dicsérettel említhető, ha szinte néki a' szerelmes szerepek nem mindég sikerülnek. — Január. 12-n „Notredamei torony-ór“ ismeretes és már sokszor adott francia regényes játék 5 felvonásban, „Czipó“ előjátékkal. Ebben a' kolozsvári közönségtől mindég nagyra becsült, 's a' kolozsvári közönséget viszont szerető, jeles Dérnyé (Gervaise az Eszmeralda anyja szerepében) mint újonnan szerződött tag legelőbb lépett-fel, és szünni nem akaró zajos tapssal 's örömlármával idvezeltetett. Valóban méltan is: Dérnyének érdemeit a' nemzeti színészet körében nem ismerni és nem méltányolni, a' művészet iránti hálátlanság nélkül nem lehetne: valódi daljáték, opera Dérnyé előtt Kolozsvárról nem létezett, 's csak e' részben is színpadunkon kitűnő jelenet volt. Ki visszaemlékezik a' régebbi időkre, midőn az „Aranyidő“ „Csörgősapka“ „Formenterai remete“ valának a' daljátékokban nálunk a' non plus ultrá-k, 's ezzel öszve hasonlítja színpadunk újabb szakát 1823 után, (mely évben Dérnyé legelőbb lépett-fel arra) az operában, 's így énekekben és muzsikában tett előhaladást könnyen megítélheti. De mint színészné is Thaleja azon elsőrangú leányai közt, kik színpadunk díszére szolgáltak, mint Kócsiné, Székelyné, Murányiné, Simény Borbára 's a' t. bizonyosan Dérnyé méltó helyet foglal-el, 's mindég dicsérettel említen-dő; azért a' kolozsvári közönség, midőn

Dérnyét, akkor is midőn már oly szerepekben a' mikben egykor köztetszésre és bámulásra ragad a' nézőket, fel nem léphetik, megtisztelte, valóban — magát tisztelte-meg. A' mi a' fennemlített játékot illeti, annak előadása elég jó volt. Dérnyé, az örült anyát (noha általában a' szomorú szerepek nem egészen természetéhez valók) Czelesztin (Quasimodo) Gyulai (Claude Frello vér bírót) elég jól adták, 's Lukács Antonia (Eszmeralda) igyekezetét is lehet dicsérni; úgy is nem árt, ha nehezebb szerepekben is gyakorolja magát, egyébiránt az ilyforma szerepekre hajlandósága is van. A' czigányok jelenésében volt némi túlzás; a' játék úgy is vasárnap lévén, nem csuda ha némelyek a' karzat izlésére ügyeltek. Ez esti előadással a' második bérlet bevégeztetett. (Folytatjuk.)

Bírálat. Erdélyi királyi kincstári elnök, nagymgu gróf Nádasdi Ferencz úr ő exjának a' kir. kamarai szolgálatban kitüntetett nagy és sokrendbeli érdemeit nem kevés mértékben neveli, a' magyar nemzeti-ség, irodalma és ügye előmozdítása iránt a' kir. kamarai körben is bízonyított részvéte és honfi buzgalma. Ugyan is minek lehetne egyébként tulajdonítani, midőn több kir. uradalmi ispánságoknál, a' melyek eddig a' kir. kamarai rendszernél fogva, az illető előjáróságokhoz mind latin nyelven tették-meg tudósításukat, most csak egyedül a' magyar nyelv használtatik, és még fennsőbb helyeken is elfogadtatik; minek lehetne azt is egyébként tulajdonítani, hogy közönségesen szeretett zalathnai bányászelnök tek. Szentkirályi Zsigmond úr, 1841-ben „Az erdélyi bányászat ismertetése“ czime alatt, azután pedig 1844 és 1845-ik évre adott-ki, mint a' mélyen tisztelt 's ritka nagyerdemű királyi kincstári elnök úr ő exja, ezeket hallgatva is helybehagyó magyar érzelmének 's a' gróf Nádasdi család által a' fejedelem és király iránt előtől fogva bízonyított hűségének, és a' magyar haza iránti buzgalma és szeretetének. De visszatérve a' jövő 1845-ki bányászati naptárra, azt elég csinos külsővel 's jó nyomtatási betűkkel ellátva tartja bíráló. Jóllehet általánosan véve el lehet róla mondani, hogy egy a' jelenkor igényeinek megfelelő munka, de még is vannak benne hiányok is; ugyan is az 1747-k és 1753-k törvényezikkek kelése után kiadott e' tárgyban felsőbb rendeleteket, nem csak a' 179, 180 és 181-k lapokon látható mennyiségben, hanem az előfizetési felszólításban tett ígéret szerint, nagyobb számmal is bé lehetett volna a' naptárba sorozni. Továbbá a' tisztitárban is nevezetes hibák vannak, p. o. 69-ik lapon, Gieb Sámuel erdősáfr, a' vasmű és uradalmi igazgatóságnak jelenleg nem tagja, 1840-től fogva nem gyakorolván az üléseket. A' 72-ik lapon Rancz József, még novemberben tétetett Tordára sóbánya felügyelőnek. A' 74-k lapon pedig megnevezett Ambrus Sándor és Santa István urak még 1842-ben elmentek Vajdahunyadról, az első, Isten tudja hová, a' másik pedig Marosújvárra elemi iskolatanítónak. A' 75-k lapon leírt Toplicsán Kozma, 1844-k év nyarán halván-el, helyébe vajdahunyadi görög egyesült szer-tartásu papi segéd Szilvási Dániel tétetett, úgy szintén Horváth Ferencz kir. közügy igazgató úr megint 1844-dik év augusztusában nyugodalomba tétetett,*) valamint végre a' 81-dik lapon borosnyai Lukács János is azon év tavaszán nyugalmaztatott. Ezen hibákat csak azért tartja közlő megemlítésre méltók-

*) Még az új kir. közügyvédi igazgató kinevezve nem lévén, 's így azt mélt. Horváth Ferencz úr folytatván, a' tisztitárból kihagyni nem lehetett.

Szerk.

nak, mivel a' naptár 1845-ről szólván, azon évi hivataloskodókat kell hogy mutassa, nem pedig az 1844-beliéket. Egyébiránt ezen farradhatatlan szorgalmu magyar honfit az Isten még soká éltesse, hogy keskeny határok közé szorított magyar irodalmunk mezejét még több becses és méltánylást érdemlő munkáival szélesítse, 's különösen azon forrásoknak, melyek a' magyar nemzetet boldoggá tehetik és a' közjólétet előmozdítják, erejét még terjedelmesben is feltárni módja és ereje lehessen!!! Csernavizi.

A' tizenharmadik. Egy berlini színházi lap írja, hogy mult nov. 8-kán reggel 6 órakor huzták-ki az oda való színész és karigazgató Just holtestét a' vártóból. Alig egy évvel azelőtt Just Altenburgban X. vendéglőbe ment ebédre, történetesen éppen 13-dik volt ki az asztalhoz leült. Egy szomszédja ezt észre-véve így szólt: „Ön a' vendégek közül legelőbb hal-meg 's ha a' babonának hinni lehet, még ez évben.“ Ez reá majj bényomást tett. Némelyek úgy vélekedtek hogy a' jövődől sors azt is érheti, ki legelőbb leült; — a' tréfálás, nevetés tovább folyt, de Just magába vonult 's komoly maradt. Szomszédja, ki azt észrevette, 's azon beszédet kezdte, jóvá akará a' dolgot tenni, 's ajánlá hogy sorsot huzzanak. Senki sem fogadta ezt Justnál nagyobb hűvel. A' sorsjegyeket kalapba tették, jól felrázták, kerekken hordották — huztak 's az első mond, „engem nem ért a' sors“, a' 2-ik „engem sem 's a' t. „Én vagyok“ így szóla elcsüggedve Just, 's felmutatá a' 13 számot a' rá mondott halálos ítéletet. Közvettes támadt — igyekeztek Justot felvidíteni, de hiábán, a' gondolat, hogy egy év alatt meg kell hallnia, lelkébe már gyökeret vert. Nem sok idő múlva azután e' történetet egy ismerősenek elbeszélé 's hozzá-tevő, „meglátja ön hogy teljesülhi fog: én az esztendő végét el nem érem.“ E' gondolat rajta erőt vett, lelket egészen elfoglala. November első napjaiban Just gyengélkedéséről panaszkodott 's a' színházi igazgatás néki szabad időt engedett magát gyógyíttatni. Az orvos, ki Just lelke felindulását 's így betegsége indokát ismerte, ajánlá a' vízivást 's hogy testét hideg vízzel mossa. Ez okból a' szerencsétlen 7-kén estve hét órakor a' vártóhoz ment mosdani, 's ott találták-meg más nap 8-kán reggel ingre vetkezve. Öngyilkosságnak csak gyanuja sem férhet hozzá, mert azonkívül hogy a' haláltól erősen félt, homlokán is erős seb volt, mi csak esésből származhatott, azért felette hihető, hogy a' gutta ütötte-meg.

Poczegér pusztító labdac.

Köztudat honunkban a' poczegerek elszaporodása 's az általuk okozott tetemes károk; de hogy tovább ez állat-ellenség ne ostromolja a' pinczéket, csűröket, gabonásokat 's más egyebeket, el lehet őket pusztítani a' következő módra készítendő labdacokkal: t. i. a' gyúfának bűdösköves és phosphor végét le kell szépen vágni, hogy az említett anyagok róla le ne morzsalódjanak, azután, mintegy nyulsrét nagyságu pulczkába, vagy lágy kenyérbélbe kell gombolyítani, és kész a' labdac; ezután a' hol járnak az említett kártékony állatok, vagy lyukaik számára kell rakni, mit ők igen mohón megessznek; 's ezt mind addig kell csinálni és rakni, míg seholy egyet sem lehet látni. Bizonyos lehet ki ezt megcsinálja, hogy mind elpusztul pinczéjéből, malmából 's a' t. mert a' phosphor a' gyomorban, az ottani surlódás által meggyulad, azt öszveveti 's kész az örök nyuzalom. Ezt közlő többeknek ajánlotta, minekutána maga megpróbálta és mindenütt sikerült.